

LIBERTATEA

Abonament: „Libertatea” cu suplimentele: Lei 50 pe an.
Pentru țară: „Libertatea” cu „Foaia Inter-
esantă” și „Plugarul Luminat” pe un an 40 Lei;
pe 6 luni 20 Lei, pe 3 luni 10 Lei.
Inscripționat după înțelegere.

FOAIE PENTRU POPOR

Apare în fiecare Zi.

Director: Pr. IOAN MOȚA

Pentru America: „Libertatea”, „Foaia Inter.” și
„Plugarul Lum.” pe un an 3 dollari. Banii se trimit
la d. John J. Sava, 1. Main Str. Warren, Ohio. Foli
la Orăștie se dă de știre prin o carte poștală.

Noua încercare

alui Carol IV. de-a veni pe tronul ungar.

Fostul împărat Carol încearcă de nou a veni pe Tronul Ungariei,
ca apoi să se arunce și în cel al Austriei.

Primejdia unei interveniri cu armele împotriva Ungariei!

Ungurii nu se astâmpără. Acest
popor, care avu aâta de suferit și
de pierdut pe urma conducerii ne-
socotite a împăraților germani din
Viena și Berlin, — iarăși înfînd
brațele spre ei, după ei!

Te miri câte au tâlcuit, au tăi-
nuit, au sfătuit, destul că sfârșitul
săptămânii trecute ne aduse iară o
întâmplare neașteptată și foarte
tulburătoare linștei Euro-
pei de mijloc.

Vineri 21 Oct. după masă a
sosit la Sopron un aeroplan (ma-
șină de zburat), de pe care s'a
dat jos fostul împărat austriac și
rege al Ungariei Carol, cu soția
sa Zitta. Acolo îl așteptau câțiva
fruntași ai poliției ungurești, cu
care se vede că eră înțeles, — și
un tren regal, cu care să fie dus
în Ungaria.

Guvernul din Viena și din Pesta
a aflat despre acest lucru numai
Sâmbătă dimineașa.

Fostul împărat și Rege numai
decât a numit, ca din puterea sa,
un nou guvern pentru Ungaria, în
frunte cu Rakovszky, cu Andrássy,
Apponyi și Gratz.

Guvernul din Pesta aflând de
lucrul acesta, a spus că e mirat de
vestea întoarcerii fostului împărat.
Guvernul Horthy se spune că a luat
măsurile, ca să nu lase a veni în
Ungaria, dar nu se știe cât e de
sincer în ce spune.

Se scrie că Horthy a poruncit
armatei dela hotar, să l oprească
a intra în țară, dar armata aceea
a trecut pe partea împăratului-rege,
căci conducătorii ei l-au spus că
și guvernul din Pesta e cu împă-
ratul!

— În Viena guvernul a luat
toate măsurile, ca întâmplările să
nu l găsească nepregătit. Îndeosebi
mulțimea muncitoare, socialistă, și
democrată, nu vrea să mai audă
de întoarcerea împăraților la Viena,
— de aceea se spune că ea e inor-
mată și se va împotrivi cu țările la
încercările celor ce l-ar aduce iară.

De 2—3 zile nu se mai știe multe
despre neastâmpăratul fost împărat.

Se scriu multe. Cancelariile cari
dau telegrame foilor, ca să se caute
bine telegramele lor, scornesc și
dela sine știri încornorate. Așa una
spune că împăratul ar fi plecat din
Sopron cu trenul regal spre Pesta,
dar că până unde a ajuns, nu se
știe, — căci el și ceata credin-
cioasă lui, pune mâna pe telegraf
și nu mai dă știri, despre sine. —
Vrea să se ivească și ici și colo
așa pe neașteptate. Z'ua noaptea
n'o fi făcând altceva, decât planuri
de acestea, cum s'ar putea trezi în
castelul din Buda și s'ar înțepenii
iară în tronul unguresc deocamdată.

— Lucrurile se vor limpezi însă
în curând, poate chiar repede.

Nu le vor limpezi Ungurii, ci le
vor limpezi: Românii, Sârbii
și Cehii!

România, Cehoslovacia și Ju-
goslavia, nu vor îngădui, ca
fostul împărat să se urce de nou
în tronul din Budapesta, după
care ar urma urcarea lui și la Viena.

Dacă poliției din Budapesta vor
face greșala de a l primi, ceea ce
ar însemna, că cu știrea lor a veni,
— atunci cele 3 țări vecine
vor socoti asta drept pricină de
război și vor ataca Ungaria din
trei părți, vor prinde pe neastâm-
păratul și l vor interna ca pe un
om primejdios păcii Europei.

Și iaca de ce România și cele-
lalte țări moștenitoare ale Austro-
Ungariei nu pot îngădui întoarcere-
a fostului Domnitor în Ungaria.

Dacă Carol s'ar putea ur a de
nou în tronul Ungariei și de aci
ar pune un picior și în al Aus-
triei, — cu bună-samă pildă lui ar
fi urmată de Kaizerul Wilhelm
ori de copiii lui, — cari ca mâne,
s'ar repezi și ei prin văzduh, cu
un aeroplan, la Berlin și s'ar urcă
iară în tron!

Și am avea atunci tocmai stă-
rile de nainte de războiu. Doi împă-
rați, două familii domnitoare,
care nu s'ar gândi la altceva zi și
noapte, decât la pregătirea a-
tacului de război asupra
țărilor cari li au îngustat hotarele.

Cine s'ar putea îndoi, că acei

cari aprinseră în 1914 Europa, ba
lumea întreagă, — ar cercă s'o a-
prindă de nou, îndată ce s'ar simți
destul de tari și pe potrivnicii lor
iar și nepregătiți.

De aceea, pentru a încungiard
o primejdie mai mare, cele trei
țări: România, Cehoslovacia și
Jugoslavia, vor da acum peste
mână nebunului ce ar vrea să pre-
gătească un nou pârjol Europei!

Jugoslavia, ca și Cehoslovacia,
au făcut mobilizare parțială (che-
mare sub arme a unei părți a ar-
matei), — și vor mai chema pe
măsură ce vor vedea că e nevoie.

România, care e întovărășită cu
ele (în Mica Antantă) cu bunăsamă
nu va sta cu mâinile în sân. Și dacă
Ungurii nu și bagă minte 'n cap,
— o să li-o bage prăseava săbli-
lor celor trei state vecine, — cari
nu vor suferi ca în Pesta să se în-
fînțeze noul cuibar de foc!

Dar — noi credem că din tot
lucrul nu va fi nimic. Ungurii, vă-
zând că Românii și Sârbii și Cehii,
nu glumesc, — au să l alunge ei
înșiși pe Carol.

De nu, — cu atât mai rău pen-
tru ei.

Românii știu drumul la Buda-
pesta. Și când ar fi siliși a merge
de nou, nu vor mai ieși de acolo
așa de ușor și așa de leștin, cum
au ieșit în 1919.

Măsurile de bună pază ce se
iau, sunt poruncite de înțelepciun-
ea de stat. Ele trebuie să liniș-
tească, nu să tulbure, pe nimenea
în țară la noi.

Se vorbește, se zvonește, se
spune speriat, că — că iar va fi
războiu.

Nu. Nu va fi. Ce se face va fi
numai: împedecarea venirii ade-
văratului războiu, luând de urechi
pe Unguri pentru jocul prost cu
Carol al lor. Românii l-or prinde
de o ureche, Cehii de alta, iar
Sârbii — neavând Ungurii trei u-
rechii, — de nas!

Cine-l pune la cale?

Aceia ce încearcă fostul împă-
rat Carol, de a se urca iar în
tron și a-și pune pe cap coroana
cea cu crucea 'ntr'o dungă, — nu
e lucru făcut numai de capul lui!

Este lucru pus la cale de Ger-
mania, adică de acei oameni poli-
ticiști din Germania, cari ar dori ca
și împăratul lor să vie napoi în
tron, ori macar un flu al lui.

Ei se folosesc de păpușa asta
ce răspunde la numele de Carol,
și l împing pe el înainte, — să vadă
cum iete încercarea?

E o probă, ca să vadă cum se
arată Antanta (puterile biruitoare:
Anglia, Franța, Italia, America)?
Mai jin ele la olaltă și sunt în
stare a-și apăra lucrarea lor înfăp-
țuită prin pacea dela Paris, ori nu?
Se mișcă ele, ori stau oboșite, ne-
putincioase, în fața încercării celor
culcați la pământ de a se cocoșa
iară în copac?

De iese proba bine, Carol pă-
pușa, rămâne un „vitcaz”, de iete
rău — el n'are ce pierde. Rămâne
de răs. Dar cu asta el e deprins
decând a urcat în tron în Pesta și
până azi: Că tot la o jumătate de
an s'a făcut de răs.

Dacă însă proba izbutește, —
atunci vadă și orbul că — nu peste
mult vine la rând Germania!
Doar și Kaizerul poate zbura cu
un aeroplan din cușcuria sa din
Holanda, la Berlin.

Încercarea dela Pesta, e trăsă-
tura de probă.

Iaca pentru ce lucrul nu va fi
și nu poate fi lăsat să izbutească.

Comedia lui Carol.

— Amănunte. —

Cei ce voiau să aducă napoi pe
Carol pe tronul unguresc, au răs-
culat un număr de vizători, care să
steie pe partea „Regelui”. Acela,
înarmat, au și plecat să deschidă
cale „Regelui” spre Pesta, con-
duși de colonelul Ostenburg.

În drum însă răsculașii s'au în-
fîlnit cu trapele trimise de guver-
nul lui Horthy, ca să împedecă a-
cea înaintare. S'a început luptă
între unguri și unguri! Deși nu
lupte mari, dar vărsare de sânge
s'a făcut!

— Știrea că o parte din trupele
ungurești, a trecut pe partea lui
Carol, se desminte.

— Răsculașii lui Ostenburg vă-
zînd că au făcut o prostie, crezând
că toate Ungaria e cu împăratul,
și când colo guvernul unguresc,
simțînd mișcarea Micii Antante s'a
întors cu toată puterea împotriva
lui Carol, — au părăsit orașul Bu-
daörs și s'au retras în munții Csik.
Prin un sol al lor, au cerut trupe-
lor ungurești „armistițiul” (în-
cetarea focului până nici nu s'a
aprinși...). Dar guvernul le a răo-

puns că nu le dă armistițiu, ci le cere să se dea prinși.

Ba l-au cerut și „Regelul” Carol să se dea prins ambasadorul englez; să dea declarație, că se lăpădă de bunăvoie de tronul Ungariei, iar cei ce au făcut încercarea cea nouă, să fie dași pe față și trași la răspundere pentru primejduirea păcii!

Valurile se liniștesc tot mai mult. Încercarea lui Carol se scufundă tot mai tare în o comedie netrebnică.

Dar și aceea e adevărat, că dacă așa se sfârșește comedia, vrednicia este a Micel Antante (România, Sârbia, Cehoslovacia), cari din clipa dintâi au dat de știre guvernului unguresc, că — pe când va sosi Carol în Budapesta, nici armatele lor n'or fi departe!

Iar Ungurii văzind că iar vor fi înfrinși la pământ și li se vor da câte 25 de fiecare din cei 3 vecini, de tot 75, — li-a trecut pofta de jocul de-a înșelă lumea, și au părăsit pe „Regele”.

E o dovadă, că Mica-Antantă a fost un lucru cuminate plănuit și cu folos încheiat.

Regele prins.

Trenul regal a fost prins de trupele ungare. Ofițerii comandanți ai lui Carol, care erau și ei în tren, au scăpat cu fuga, dar Carol și Zitta și Andrássy, Rakovsky și Gratz, sunt sub paza colonelului Simonfalvi. Așadar „Regele” e prins, (ori s'a lăsat prins și așa adus la Budapesta, mai știi?).

Comedia pare pe sfârșite.

Ce pregătește Germania?

Cu o zi două înainte de vestea venirii lui Carol, — citeam prin gazete următoarea știre foarte interesantă (irezitoare de luare aminte):

Ziarul englez „Times” a început să tipărească un șir de articole scrise de vestitorul său din München (München) care spune ce a văzut și ce vede el în Germania. Iaca ce:

Germania, fiindu-i oprită a șinea armată, decât una mică pentru paza de lipsă în țară, — ține totuși o mare armată, însă sub altă formă. Spune că are lipsă de gărzii civile, și le ține pe acelea ca trupe mici „nevinovate”, prin toate orașele și satele. Face cu ele deprinderi de tot felul, dar nu cu față oficioasă; — Chemiștii germani, fac fel și fel de cercetări pentru iscodirea de noul gaze înecăcioase și veninoase, pe cari să le folosească față de potrivnic; — Industria germană (marile ei fabrici) face sforțări să găsească mașini nouă de nimicire a celor din fața lor. Îndeosebi ci-că leagă mari nădejdi de iscodirea unei mitraliere care ar sămăna moartea în fața ei pe depărtare mare, fără a sta om lângă ea, ci pusă în lucrare prin fir electric. Pun de acestea multe în calea pe unde cred că vine dușmanul, nu le vede nime, omul cu firul se

retrage și stă topilat undeva de parte și când vede că dușmanul se apropie, îl dă drumul și acela se vede izbit în față, secerat, de mii de gloanțe, fără să vadă suflet de om pe-aproape!

Și la alte mașini grozave de acest fel, se gândesc strașnicii Germani.

Ei bine, atunci să nu vedem, că bietul Carol e numai o unealtă în mâna lor, ca doară doară pot urcă iar la cârma statelor germane și ungar, pe vechii Domni, cari sunt gata a-și arunca jările în valorile războiului, cum o făcură acum 7 ani?

Adunările

„Partidul Național” s'au urmat încă, și poporul nostru a alergat în număr mare peste tot locul unde a auzit că vine dl. Dr. Vaida, Dr. Maniu și alți fruntași ai partidului.

— La Săliște a avut loc o frumoasă adunare populară Duminecă în 16 Oct., luând parte și dl. Dr. Maniu, Dr. Branisce, Dr. Vaida, Dr. I. Lupaș, P. Drăghici și alții.

— La Cohalm (Rupea) a fost în 23 Oct. adunare care va rămânea neuitată pentru acel ținut. A vorbit dl. Dr. Vaida, făcând o aspră judecată purtării guvernului Averescu.

Au mai vorbit fostul ministru Mihai Popovici, directorul de bancă I. Iosif, deputați Văleanu și Manu și avocatul Cojocariu.

Poporul s'a depărtat cu credința întărită în Partidul Național, care bun sprijinitor îl este.

— La Agnita a avut loc tot Duminecă în 23 Oct. adunare, la care au luat parte ca la 2000 de oameni.

A vorbit deputatul locului dl. Dionisie Roman, dl. Dr. Gropșianu, dl. Dr. Valer Moldovan din Turda și Dr. Pahone, cari au grăit frumos poporul, luminându-l treburile politice, și învățându-l cum să-și aleagă oamenii în cari își pune încrederea.

— Tot Duminecă a fost o adunare populată la Șeica-Mare la care au vorbit dnii Vaida și Mihai Popovici. Prin comunele vecine prin cari s'a știut că trec foștii Miniștri, poporul i-a întâmpinat cu căldură și cu arcuri de triumf!

Astăzi lumea e bine încredințată, că dacă-și pune nădejdea în vechiul Partid Național, în bune mâini și-o pune.

Știri politice

— Se spune și se scrie, că înțelegerea între partidul Național și cel Liberal, n'a izbutit. De ce? Spuneam în numărul trecut: Dl. Dr. Maniu vrea să ferească Ardealul de prea multe desamăgiri ce-i vin din amestecul pripit al unor trimiși din vechiul regat, iar dl. Brăteanu vede în asta o împotrăvire la aceea, ca

să aibă o mână slobodă și tare și asupra Ardealului.

Dl. profesor N. Iorga, vorbind de acest lucru scrie în „Neamul Românesc”, că — pricina pentru care nu s'a ajuns la sfârșitul cel dorit pentru țară, e pentru-că se folosesc tot vechile apucături politice lipsite de sinceritate (care nu vorbesc cu inima deschisă, ci tot cu gând de-ași trage și prietinel, nu numai dușmanul, pe sfoară, de a-l înșela!):

Dacă cei chămați ar avea curajul a părăsi acele vechi și rele obiceiuri, n'ar fi lipsă de altă vorbă, de altă țirgueli. Și doar e vădit, zice dl. Iorga, că cîrmuirea de azi, în neputința și nevrednicia ei, nu numai că împiedică dezvoltarea României, dar îi amenință în sa și ființa ei!..

O fi. Dar vechia fală goală e mare. Oamenii deprinși a porunci în țară mică și țara să tacă și să se plece, cred că așa trebuie să fie și în țara mărită. Iar d. Maniu și cei de-un gând cu d-sa, cred, că e vremea a da altă înfățișare și vieții politice și felului de guvernare al țării.

— Partidul „liberal”, ca să arate că el e tare și în Ardeal, a început să concheme și el adunări de-ale lui. Dumineca trecută a avut una în Cluj, în casa cercului de studii a partidului. Au luat parte liberalii din Cluj și solii trimiși de partizanii din satele vecine.

Tot pe Dumineca trecută a fost conchemată adunare la Agârbiciu Ghiriș (în județul Turda-Arieș); pe Marți (25 Oct) la Ludoșul de Murăș, iar pe mâne (Vineri) la Luna de Arieș.

Precum vedem destulă grabă pentru ca cu telegrame date din acestea dunări să se arate la București, că Partidul Liberal e cerut și da Ardeal să vie la cârmă, — chiar și fără Partidul Național.

— Partidul Tărănesc începe și el a se organiza (a se pune în rânduială) prin Ardeal și Bănat. La Cluj s'au dat cu partidul țărănesc trei profesori dela universitate, cu de G. Bogdan-Duică în frunte, și ei lucrează să dea formă și viață partidului și pe aici pe la noi.

Și așa, cu ajutorul lui Dzeu, noi Românii din Ardeal, Bănat și Crișana, cari așa de frumos am știut ținea la olaltă în vremea Ungurilor, și prin acea ținere la olaltă am făcut pe dușmanul cel cu pumnul tare, să nu izbutească în planurile lui de a ne desființa, a m biruit noi în acele lupte politice ale neamului, — azi, cu ajutorul sfântului, ne /d-rămiițăm, ne risipim dintr'un singur staul, în 5-6 staul, zise partide, toate mărunte și neputincioase și dușmănoase unele față de altele!

Iar urmare va fi, că toți streinii de printre noi (Ungurii, cu Sașii, cu Jidanii, cu Șvabii) țânzând la olaltă, în multe locuri ne vor învinge, de ne va fi mai mare rușinea. Așa să știți. Că răsar tot mai mulți proroci noi, sfinți, cu guri

pline de laude pentru bisericuța lor pe care o chiamă partidul cutare și cutare, nou răsărit, și abat poporul dela vechiul și încercatul său partid sub a cărui conducere a avut atâtea zile de biruință și de mândrie.

Asta, risipirea noastră în atâtea pardiide, da curagiu Ungurilor să se organizeze într'un mare partid magharar zis »Uaiunea maghiară« pe Germani să se rânduiască în partid mare german care merge mână 'n mână cu cel maghiar, și să ne spună »haimanale«, »venetici« și să ne amenințe cu »pumnul german«... Pe când de am sta noi toți la olaltă, altfel și ar trage pe seamă ce zic și ce fac.

— Partidul Tărănesc din Ardeal a hotărât, că la 30 Octomvrie ține un Congres (adunare peste tot) a celor ce îl sprijinesc, în sala »Reduta« din Cluj. Va vorbi dl. profesor G. Bogdan-Duică și alții.

— Partidul Liberal din vechiul Regat, hotărâse Congres general la București pe 4 ori 5 Noemvrie. Acum l-a amânat pe 27 Nov. ca până atunci să se poată pregăti toți din toate părțile.

UNELE—ALTELE

Dl. Nicolae Iorga la Paris.

Dl. N. Iorga aflindu-se de o lună de zile la Paris pentru a ține a vorbiri (conferențe) asupra României și a culturii românești, — a ținut Duminecă seara la Sorbona (Universitatea franceză) o conferință asupra României, la care au luat parte foarte mulți dintre fruntașii vieții politice și culturale franceze.

Episcop național ceh...

Poporul Ceh al Boemiei, azi Ceho Slovacia, se ținea în cea mai mare parte a lui, de biserică apuseană, papistașă. Dar în decursul veacurilor Cehii au băgat de seamă, că religia catolică, le e mai curând o pedecă decât o sprijinitor întru ajungerea la o viață națională liberă (slobodă), căci Casa Domnitore austriacă fiind catolică, Papa dela Roma tot ce făcea, pipăia întâi că ce zice Curtea Împărătească și nu făcea nimic ce ar jigni ori ar atinge oarecrai interese (foloase) ale acesteia Curții...

De aceea încă înainte de război, între Cehi s'a iscat o viață mișcare pentru a se despărți de biserică papistașă și a-și avea biserică lor națională cehă, — în care să nu mai aibă amestec papa dela Roma, care prea le făcea toate pe placul curții împărătești din Viena.

Și ferbintele lor naționalism, ar zătorul lor dor de libertate, — i-a dus pe mulți a se desface de Roma, doar prin asta ajung mai repede la fericire națională...

Dar sub conducerea dela Viena, nu li s'a dat voie a se orându-l în biserică națională cehă.

Acum că Dzeu li a ajutat și lor a se rupe de Austria și a se preface în stat de sine stătător, — își duc în deplinire și acest dor al inimii lor.

Biserică națională cehă, care s'a rupt de Roma, a înlăturat limba latină din slojba Dmnezeiască și a făcut pe cea cehă doamnă în biserică, — a ajuns a avea ființă viață: Zilele trecute și-a sfințit în-

Episcop pe cel dintâi Episcop al bisericii celei nouă cehe!

Și fiindcă pe noul Arhierou n'avea vreme să-l ungă întru Episcop, C'hii au zis: Noi suntem rude de v'ță (de gintă) cu Sirbii, vom ruga pe Patriarhul sârbesc dela Belgrad, să ne ungă întru episcop național pe al nostru. Și așa au făcut.

Și Arhimandritul ceh Pavlek, a fost sfințit la Belgrad, cu mare pompă, întru Episcop al bisericii naționale cehe.

Sășii vor cere școli de stat?

Directorul învățământului secundar (Gimnazii, Licee di O. Prie, a spus, că, după știrile ce are, Sășii au de gând să ceară și ei — școli de stat cu limba germană, pe care să le plătească statul. Și, spune, d-sa, statul le va și da în toate locurile unde i-se vor cere: Nemților și Sașilor cu limba nemască, ungarilor cu limba ungurească, ca și altor neamuri cu limba lor.

Căci statul român nu vrea să stârpească limbile celorlalte popoare din școlile de stat, — cum făceau ungarii. Statul român se mulțamește cu controla (supra-veghearea temeinică) ce el o are asupra acelor școli, la cari el va pune învățători și cărora le va cere să facă din elevi oameni ce-și iubesc neamul și limba lor, dar cinstesc și statul român în care trăiesc și sunt cetățeni buni ai țării!

Dar chiar asta nu le trebuie, de pildă Ungurilor, și credem că nu le va trebui nici Sașilor! Ungarii își ațăță poporul pe rușii capului și nu ceară, ba să nu primească școli de stat, deși statul român le dă învățător ungar și le lasă în ale limbă maghiară! Ci ei să-și deschidă și acolo unde n'au, școli confessionale, ale bisericilor lor în care statul să nu aibă amestec aproape deloc, ci ei de ei să-și numească învățătorii, pe cei mai spumeșoși în ură pentru România, și ei să le dea acelor merindea sufletească cu care ei să umplă sufletele copiilor.

Sășii, mai calculați, își zic: un rând de școli, poate tot la al doilea rând, vor fi de-ale noastre „confesionale“, cu oamenii „noștri“ în ele, celorlalte fie de stat, pe care să le plătească statul.

E mai mult o „politică“ de crutare a pungilor. Că ținerea de școli numai „confesionale“, la care statul nu va ajuta decât prea puțin ori deloc, prea le-ar cere jertfe bănești. Iar când e vorba de bani, ei sunt foarte-foarte — sași.

Soldatele Ofițerilor.

După multe frământări și stăruiri, guvernul a statorit soldatele (plățile) cele noi ale ofițerilor din armata țării.

Aceste soldate sunt de două feluri, una pentru ofițerii nelnsurați sau însurați fără copii, și alta pentru ofițerii însurați cari au copii. Solda (plata) acestora din urmă, e mai mare decât a celorlalți.

Întă cît primește un ofițer, căsătorit și cu copii:

Sublocotenentul, salariu fundamental 800 Lei pe lună, iar adaosuri de scumpete încă 893 Lei, așa că primește de tot 1693 Lei; — Locotenentul, fundamental 900 Lei, adaosuri 906, de tot 1806 Lei; — Capitanul 1000 și de tot 2000 Lei; — Majorul 1100, de

tot 2454 Lei; — Locotenent-colonelul 1350, de tot 2736 Lei; — Colonelul 1800, de tot 3244 Lei; — Generalul de brigadă 2400, de tot 4344 Lei; — Generalul de Divizie 3000, de tot 5021 Lei; Generalul de Corp de Armată (cel mai înalt grad de ofițer) are fundamental 3250 Lei, și cu adaosurile la un loc 5444 Lei, pe lună.

Ofițerii necăsătoriți, sau căsătoriți fără copii, au sporurile mai mici, ei nu capătă atâta cât cei cu copii.

Un doc american cu morți aduși din Franța, în flacări!

Cătră sfârșitul lunii August, un doc (mare magazie) din portul (stația de corăbii) New Yorkului, a luat foc. Uriașa magazie n'a putut fi scăpată cu nici un chip. Ba și a doua de lângă ea, a luat foc.

Iar în celelalte trei vecine cu acestea, se aflau 1500 de coșciuge (sicrie, copârșae) cu trupuri de ale soldaților americani morți pe câmpiile de luptă din Franța și aduși acasă de familiile lor iubitoare și de statul american, care le ajută a-i aduce.

Sute de ofițeri și soldați au sărit ca să scape de foc trupurile camerazilor lor căzuți în război, — și deși norii de fum învăluiseră și acele magazine, ei au lucrat 4 clasuri într'una, prin fum și năbușeală, și au tot scos la sicrie, ca să nu cadă jertfă flăcărilor! Sute de civili au sărit și ei întru ajutor soldaților și au muncit la scoaterea sicriilor. Așa apoi nici unul din fericiții morți pentru patrie, n'a fost lovit de nefericirea de a fi ars aci pe țărâmul patriei sale, când era mai-mai să ajungă acasă.

Toți sunt de-un păr.

În jurul întâmplării cu baronul Iozsika dela Cluj au ieșit la iveală lucrurile frumoase. Iacă povestea:

Când fu M. S. Regina la Cluj, venind dela Orade, Prefectul a crezut de cuvîntă să poftescă la Concertul dat în Teatrul Național în onoarea Reginei, și pe baronul Iozsika, Președintele „Ununii Maghiare“ așa dar un om de frunte al lor! Cu alăta mai vârtos, că acest baron fusese pe la București ca să se roage chiar la Curte pentru groful ungar din Ardeal, ca să nu fie prea tare expropriat (să nu li se iee prea tare moșiile). Și a fost primit la Curte.

Ci acum groful ungar a respins invitarea de a merge la Concertul la care e de față M. S. Regina. El nu-l poate da cinstea de a lua parte l.

S'a ridicat volbură mare în jurul lucrului. Folle maghiare din Cluj au acris aproape toate, că asta a fost o greșală prea mare, o vătămare prea grea și că baronul va trebui să se retragă dela conducerea societății „Ununea Maghiară“.

Societatea nu poate suferi pentru greșala unul om!

A fost conchemat pe una din zilele trecute, Comitetul conducător al Ununii. Ce a ieșit la iveală?

Că lucrul a fost dezbătut între membri de frunte ai comitetului și

ei așa au hotărât, că Președintele lor să respingă invitația!

Așadar pasul vălămător al baronului, nu era greșala lui numai, ci era arătarea pe față a simțămintelor pe care conducerea Ununii Maghiare, le are pentru România și chiar pentru capetele încoronate ale ei!

E bine că ies la iveală. Că prea se găseau mulți printre noi, cari credeau că de ne-om purta cu mânuși față de unguri, apoi ei ne vor prețui, l'om îmblânzi..

Nu, nene! Ei te-or prețui numai întrucât vor vedea că ești tare, că ești cineva. Dar umblând după ei cu vorbe bune, cu zimbete, nu-l faci decât și mai culezător, și mai obraznic, față de noi.

NOUȚĂȚI

„Societatea 12 Apostoli“ din Brad, bogata societate de mine (băișaguri), precum aflăm, — a fost cumpărată întreagă de Societatea minieră dela București „Mica“, de curind formată cu capital mai ales românesc.

Prin aceasta încetează de a mai fi între noi vechea societate germană „12 Apostoli“, care s'a arătat sub domnia maghiară atât de potrivnică poporului nostru românesc din acele părți, împingîndu-l în școlile sale maghiare și umilindu-l la alegeri a vota cu trimișii Buda-pestei.

Slujbașii de Cale Ferată care nu știu românește, dar vreau să slujească și vreau să învețe bine limba, — sunt trimiși la slujbă în vechiul regat, unde n'and altă limbă decât românească și unde învață repede și ei.

Pân'acum sunt peste 400 de inși cari se duc dincolo să învețe românește. Dup'aceea iar li lasă să vie napoi.

Întîiul zbor dela Paris la București. S'a format o Societate franco-română, pentru dus postă și trimiteri mărunte, cu vremea cărăușind persoane călătore, între Paris și București.

Mercuri săptămîna trecută, au sosit la București cele dintîi două mașini de zburat (aeroplane) aducînd fiecare cite 3 persoane și bagaje (pachete) de vre-o 200 kilograme. Cele 2 aeroplane aveau să se dea jos pe cîmpul de zbor dela „Pipera“ (îngă București). Sute de automobile și trăsuri au cărat la fața locului de sosire, mii de dornici de a vedea întîia sosire. Chiar Familia Regală a ieșit să vadă.

Cele 2 aeroplane au sosit cu bine. Au făcut citeva învîrtituri pe de-asupra cîmpului, apoi s'au dat jos ușor.

Muzica militară a cântat Marșeileza (Deșteaptă-te Române al Francezilor), apoi Imnul Regal și cei sosiți, 2 Francezi, au fost viu felicități pentru norocoasa lor sosire.

Erau de față Curtea Regală, ministri, Legația franceză și lume multă, — care vedea îndeplinindu-se lucruri, cari cu cîțiva ani nainte păreau închipuiri din povești, — să vie în zbor din Paris la București.

De aci cele două aeroplane pleacă la Constantinopol și de acolo napoi la Paris, — apoi iar la București și tot așa mai departe, făcînd posta între Paris—București—Constantinopol.

Oameni răi, zis „teroriști“, adevă de aceia cari vor să schimbe lucrurile din lume prin înspăimîntarea oamenilor (teroare), prin silnicie, prin bombe și lovituri din asuuns, — fuseseră prinși de poliția română și dați în judecată și osîndiți la muncă silnică pe mulți ani.

Pe cînd li duceau dela Galați la Oțele Mari, unde să lucreze, — pe tren au făcut ce au făcut și au sărit din tren. Se vede că sentimentele (soldații de pază) știind trenul în goană, nu i-au mai păzit așa aspru, și ei — au tulit'o.

S'a oprit trenul în loc și s'a pornit goana după tâlhari. Pe patru i-au prins, dar 4 au scăpat. Dar un terorist a împușcat în pîntece pe un jandarm-sergent. De unde-o mai fi avut el armă la sine?

Boale Upticioase bîntue în București, boii de gît mai ales. Din pricina asta s'au închis școlile și cinematografele (unde stă om îngă om ca în școală).

Ciudățeniile tragerii granițelor. La granița Ceho-Slovăciei unde se întîinește hotarul cu al Austriei și Ungariei, s'a întîmplat, că moșia unui om a fost împărțită între cele trei țări vecine, așa, că el e — „cetățean“ și al Ungariei și al Austriei și al Cehoslovăciei, și plătește dare la toate trei statele...

Ungaria — roabă biruitorilor. Ne-mai avînd puțința a se reface din puterile sale, Ungaria și a dat, rînd pe rînd, toate marile sale întreprinderii industriale și economice, pe mâinile streinilor: Francezi, Englezi, Italiani, Americani. Ei s'au vîrât în băncile lor, în fabricile lor, în trenurile lor, — ba mai nou chiar și în agricultura (în moșiile) lor, — așa că azis e poate spure, că Ungaria e cu totul roabă economică statelor biruitoare în război.

Mulțămită.

Subscrisul, în numele meu și al familiei mele, educ cele mai calde mulțămiri tuturor celor ce, din prilejul înmormîntării neultatei noastre filce Rozsika, i au dat în număr așa de mare, cinstea de a lua parte la îngropăciune și pe noi a ne condola. Mulțumim tuturor pe această cale.

(317) 1—1 Familia Badó Josef.

ORDINEA DE BAIE la Baile Birtler, din Orăștie:

Baie de puțină (vană): stă la dispoziție în fiecare: Joi, Vineri, și Sîmbătă, toată ziua, iar Duminica numai nainte de prînz.

Baie de abori: pentru dame în fiecare Joi după masă, pentru domni în fiecare Sîmbătă după masă.

On. mușterii să-și aducă rufe!

Tipărituri

pentru oficiile administrative.

Au ieșit de sub tipar și se află de vânzare la „Tipografia Libertatea” din Orăștie, următoarele tipărituri pentru cancelariile secretariatelor și primăriile comunale:

- Nr. 1. Registrul administrativ pentru secretari.
- Nr. 2. Coale de litere.
- Nr. 3. Carte de poștă.
- Nr. 4. Registrul pt. bilete de vite.
- Nr. 5. Transcrierea biletelor de vite.
- Nr. 6. Registrul pt. inmanuări judecătorești ori administrative.
- Nr. 7. Jurnal de casa.
- Nr. 8. Evidență pentru mandatele de plată a competențelor dela perceptorat.
- Nr. 9. Cultanță.
- Nr. 10. Contra cultanță.
- Nr. 11. Proces verbal pentru vestirea căsătoriei.
- Nr. 12. Publicațiune pt. vestirea căsătoriei.
- Nr. 13. Involrea părinților (tutorelui) la căsătorie.
- Nr. 14. Extras din registrul stării civ. pentru născuți.
- Nr. 15. Extras din registrul stării civ. pt. căsătoriți.
- Nr. 16. Extras din registrul stării civ. pentru morți.
- Nr. 17. Contract de vânzare și cump.
- Nr. 18. Rugarea pentru întabularea dreptului de proprietate.
- Nr. 19. Contract de donațiune.
- Nr. 20. Conscrierea cazului de moarte (celui cu avere).
- Nr. 21. Conscrierea cazului de moarte (fără avere).
- Nr. 22. Autorizație de vinz. (de vite).
- Nr. 23. Inventar după lăsămînt.
- Nr. 24. Atestat de dare.
- Nr. 25. Tablou nominal lunar despre născuții vii din comună (statistică).
- Nr. 26. Tablou nominal lunar despre căsăt. din com. (statistică).
- Nr. 27. Tablou nominal lunar despre despărțirile incuse în comună (statistică).
- Nr. 28. Tablou nominal lunar despre morții din comună (statistică).
- Nr. 29. Tabela de dare de drum (se poate întrebuița la orice județ și ca-evidență de aranzi, darea vitelor și a pădurii și alte taxe comunale).
- Nr. 30. Stat nominal pentru salariile funcționarilor.
- Nr. 31. Proces verbal de desbatere, împreună cu sentință (judecată) pentru orice contravenție ce se pertractează la preturi.
- Nr. 32. Tabela pentru (arunc) impozit suplimentar comunal și județan.
- Nr. 33. Coale pentru solvirea de dare (Liberuș).
- Nr. 34. Proces verbal pentru judecătoria comunală în cauză bagatelară și de contravenție de cîmp, provăzută cu toate îndrumările referitoare la aceste cauze.
- Nr. 35. Citire în cauze bagatelare, în cauze de contravenții de cîmp, precum și în alte cauze ce obvin pe sama judecătorilor comunale, secretarilor, etc.
- Nr. 36. Fileră de inmanuare.
- Nr. 37. Involre, (Transacțiune) pe seama judecătorilor comunale în cauze bagatelare și contravenții de cîmp.

- Nr. 38. Sentință în cauze bagatelare și contravenții de cîmp (se poate folosi și ca sentință de contumăcare), pe sama judecătorilor comunale.
- Nr. 39. Certificat de estimare pentru pagubele de cîmp (în cauză de contravenție).
- No. 40. Obligație pentru împrumut.
- No. 41. Cvită de ștergere ipotec.
- No. 42. Proces verbal despre zălogire (cuprindere) și preluare se poate folosi la execuțiunea de dare pe 4 pătrare de an, se poate folosi la execuțiune în cauză bagatelară și în cauză de contravenție de cîmp etc.
- Nr. 43. Coală de catastrul (foiță catastrală).
- No. 44. Adeverință pentru estradarea biletului de vite (pe sama primarilor comunali).
- Nr. 45. Registrul de conscriere și Carte principală a celor de obligați la îndeplinirea muncii comunale de obște (Közsegi közmunka összejárásijajstrom és főkönyv), în limba română. — Prețul unei coale mari 2 Lei.
- Nr. 46. Tablou 1. — Pentru a se comunica lunar cu Cercul de recutare, Biroul Rechiziții, schimbările ivite între animale, hamurile, trăsurile, etc., eși te din comună, induse în tabela de clasare și repartiție. — Prețul unei bucăți Lei 1'20.
- Nr. 47. Tablou 2. — Pentru a se comunica lunar cu Cercul de Recrut, Biroul Rechiziții, schimbările ivite între animalele, hamurile, trăsurile, etc., venite în comună, induse în tabela de clasare și de repartiție. — Prețul unei bucăți Lei 1'20.
- Nr. 48. Declarație care se dă la primăria comunală despre animalele, hamurile, trăsurile, etc., care se vînd sau se cumpără și sunt clasate de armată ca rechiziționabile. — Prețul unei bucăți 35 bani.
- Nr. 49. Cerere de dispensă de sub vestirea căsătoriei, cu toate îndrumările referitoare la cererea de dispensă și la încheierea căsătoriei. Prețul 40 bani.
- Nr. 50. Proces verbal în cauză de dispensă dela serviciul militar.
- Nr. 51. Model A. Certificat a 3 părinți pentru a stabili drepturile la dispensă a celui mai în vîrstă între orfani.
- Nr. 52. Modelul B. Acelaș pentru dispense celui mai în vîrstă dintre orfanii de mamă.
- Nr. 53. Model C. pentru dispensa unui tiner al unei văduve.
- Nr. 54. Model D. pentru dispensă.
- Nr. 55. Model G. pentru dispensă cînd are tată trecut de 70 ani.
- Nr. 56. Certificat înlocuind actele de stare civilă.
- Nr. 57. Certificat adeverind gradul avut de soldat în armata austro-ungară.
- Nr. 58. Dovadă de cetățenie.
- Nr. 59. Certificat de paupertate. — Declarație pentru fert de rachiu. — Proces verbal pentru revizuirea Tabelelor de recensămînt. — Bilete de vite, în 3 limbi, cu 10 bani bucata. — Protocol de necropsie (pentru cercetarea mortului), 1 ex. 40 bani. — Prețurile scăzute mult! O coală obișnuită, cu tipar pe 3 ori 4 pagini, 80 bani, 1/3 coală 40 bani, 1/4 coală 20 bani. — Tipăriturile sunt întocmite de un distins funcționar administrativ, foarte practice și corecte.

CĂRTICELE PENTRU TINERET.

Din înțelepciunile bunilor nostri bătrâni.

Tipografia românească dela Orăștie (a foi „Libertatea”) a început să tipărească un șir de

Cărticele alese

cu spicuri din scrierile pline de frumsețe și înțelepciune a bunilor nostri bătrâni, trecuți dintre noi, ca Vasile Al. Ureche, Petre Ispirescu, Luca Caragiale și alții, cari încep a fi, pe nedrept, cam uitați.

Și sunt cam uitați, fiindcă lucrările lor adunate în volume mari, sunt azi prea scumpe pentru a ajunge la ele flecine, și mai ales tineretul din popor, dornic de celtre.

Pentru a veni în ajutorul acestui tineret, tipografia românească (a foi „Libertatea”) din Orăștie, a început a tipări un șir de cărticele mici și pe ales, la cari să poată ajunge chiar și cel cu punguța mai ușoară.

Sub numirea de „Pagini alese din scriitorii români” a tipărit pînă acum:

Nr. 1: „Ghemul Vieții”, „Țară fără bătrâni”, „Vaca Bebel Floarea și „Fiți uniți” — legende și pilduri de o mare frumsețe și adâncă înțelepciune, scrise de Românuțul cu inimă mare de pe vremuri V. A. Ureche. E o cărticică

de 40 pagini (fețe). Se vinde cu 1 Leu.

Nr. 2: „Mărul discordiei” (al neînțelegerii), „Labirintul” — câteva zvoane drăguțe, — scrie de marea povestitor Petru Ispirescu. Cărticica de 32 pagini, se vinde cu 80 bani.

Nr. 3: „Kir Ianulea”, povestire glumeață în viața unui grec pripășit în Țara Românească, scrisă de marea veselie a lui Luca Caragiale. Cărticică de 64 pagini, se vinde cu 1 Leu 50 bani.

Una ca altele, ambele o celtre mult plăcută, mai sănătoasă și petrecătoare.

Recomandăm tineretului să cumpere aceste cărticele și să le răspîndească între tineretul din comuna lor, căci va face un lucru foarte bun pentru îndrumarea sufletească a aceluia, pe căi sănătoase.

— Toate 3 cărticelele fac 3 Lei 30 bani, și 20 bani de poștă, — de tot 3 Lei 50 bani.

Cei ce doresc ca să li se trimiță recomandate, adecă asigurate că nu se vor perde pe poștă, — mai adaug 1 Leu pentru recomandare.

Într'un pachet recomandat po merge cam 100 cărticele.

COMPACTORIE ROMÂNEASCĂ

În compactoria subscrișului se primesc spre executare tot felul de lucrări aparținătoare acestei brașe, precum: Registre pentru bănci, în lux; Registre pentru birouri și secretariate; Scoarțe pentru biblioteci; Broșuri; Blocuri; Carnete; Cărți de școală; Casete (cutii); Notițe; Rame pentru fotografii; Portmoneuri în pânză și piele pentru domni, precum și cărți vechi spre învoire, etc. etc.

Serviciu prompt! (24) 4— Prețuri moderate!

Primesc și execut lucrări dela Tipografii din alte orașe cu prețuri avantajoase.

V. G. Simion, compactor Orăștie jud. Hunedoara.

Casă de vânzare.

O casă la colț de stradă, cu grajd șopron, și lângă ele loc de zidit pentru două case, grădină etc. — sunt de vânzare. Informații la Nr. 11 în Strada Romoșelului, Orăștie. (314) 1—2

1 servitor și 1 servitoare

se caută pentru un așezământ public din Orăștie. Va avea casă, lemne, lumină și 320 Lei pe lună. Adresa o dă administrația foii. 1—2 (316)

O casă

cu 2 odai, șură și o grădină de 8 jugăre în hotarul orașului Deva, e de vânzare. Informațiuni detaliate la dl Victor Stoicoviciu, primnotar județan în Deva. 312 1—2

Varză de vânzare!

În comuna Chimiudă, la proprietarul Romulus Curiac, se află de vânzare 4 vagoane de varză de I calitate. (351) 1—2

Nr. 108/1921.

exec.

Edict de licitație

Subsemnatul executor—prin această publică, că pentru suma de 190 Lei și acces, efectuându-se execuțiunea de excontențare în favoarea executantului Popa Iosif repr. de avocatul Dr. Victor Pop, nemșcătoarele cuprinse și prețurile de 2300 Lei și anume mobile, se vor vinde prin licitație publică. Term. min. de licitație se def. ge pe ziua 29 Octomvrie 1921 orele 3 p. m. în orașul Orăștie la locuința executatului.

La această licitație se invită dornitorii de cumpărare cu acelaș scop servare, că mișcătoarele se vor vinde numai pe lingă solvire imediată în număr și în caz de lipsă și sub prețul estimării.

Orăștie, la 17 Octomvrie 1921

(311) 1—1

Götty

executor judecătoresc

Conzurat: I. Moța.